

“Voorzitter! Degenen die jarenlang een kabinet van deze signatuur hebben bepleit, hebben dit immer een kabinet van de toekomst genoemd”

Deze woorden sprak mijn vader uit in 1994, tijdens het debat over de regeringsverklaring van Paars I.

Het aantreden van het paarse kabinet was een historisch moment in de politieke geschiedenis van ons land.
Voor het eerst sinds 1918 een kabinet zonder confessionelen.
(Cort van der Linden)

Het was een tijd van optimisme en vooruitgang.
Economisch ging het voor de wind.
Lasten werden verlicht, winkeltijden verruimd en staatsbedrijven verzelfstandigd.
De ontzuiling was nagenoeg voltooid, aldus Frits Bolkestein.

Het paarse regeerakkoord kreeg het etiket: socialistisch-liberaal.
Een pragmatische politiek die de wereld over zou gaan als de derde weg:
Een kleinere overheid en meer verantwoordelijkheid voor mondige, weerbare burgers. Gepaard met een vleugje maakbaarheidsdenken langs de lijn van ‘ieder voor zich en de staat voor ons allen’.

In de Regeringsverklaring liet Kok zelf iets van zorg doorklinken:
“Bij zoveel individuele vernieuwingsdrang dreigt het cement uit de samenleving weg te vallen. We moeten de band met het verleden vasthouden en de band met elkaar: de weerbaren met de kwetsbaren. Er moet aandacht zijn voor continuïteit, voor saamhorigheid, voor solidariteit”.

Er is de afgelopen dertig jaar veel veranderd.
De wereld is er niet overzichtelijker op geworden.

Enerzijds hebben we gigantische stappen vooruitgezet.
In de economie, technologie en wetenschap.
Wereldwijd hebben we ziektes uitgebannen en de armoede teruggedrongen.
Onze wereld is kleiner geworden en meer dan ooit verbonden.

Maar anderzijds werden steeds vaker de schaduwzijdes zichtbaar.

De globalisering en technologisering trekken een diepere scheidslijn tussen winnaars en verliezers in de economie en op de arbeidsmarkt.

De nadruk op een kleine overheid heeft juist geleid tot bureaucratie en technocratie.

Een overheid die aan de voorkant te weinig doet, en waarvan aan de achterkant te veel wordt verwacht.

En ja, doorgeslagen individualisering heeft het cement in de samenleving geërodeerd.

Veel van deze problemen komen in de huidige coronacrisis samen.

De crisis confronteert ons met eerder gemaakte keuzes en de consequenties daarvan.

Het stelt onze manier van samenleven op de proef.

Ons idee van rechtvaardigheid, solidariteit en verantwoordelijkheid.

Dit nieuwe coalitieakkoord vormt een spiegel van het Paarse regeerakkoord uit 1994.

Het spiegelbeeld van een veranderde tijdsgeest.

We zien weer een belangrijke rol voor een sterke overheid,

Met een duidelijke regiefunctie.

In de volkshuisvesting, de ruimtelijke ordening en in de economie.

We beteugelen de markt en beschermen onze eigen industrie.

We versterken het cement van de samenleving met initiatieven als de maatschappelijke dienstplicht, het nationaal historisch museum en meer betrokkenheid van burgers in hun eigen leefomgeving.
Minder ik, en meer wij.

In dat opzicht is het CDA trots op dit coalitieakkoord.

We zien veel van onze ideeën terug, van een nieuw perspectief voor de boeren tot het afschaffen van de verhuurdersheffing voor woningbouwcorporaties. De terugkeer van de basisbeurs en een stevig budget om ondermijning door de georganiseerde criminaliteit tegen te gaan.

We zetten gigantische stappen vooruit.

Om op het gebied van klimaat en stikstof met de sector te werken aan nieuwe, haalbare oplossingen en een schone leefomgeving voor onze kinderen en kleinkinderen.

We benutten de kracht van de samenleving.

Van talloze initiatieven op lokaal en regionaal niveau die staan voor de coöperatieve samenleving.

MdV,

In het Kerstnummer van de Groene Amsterdammer stelt de historicus Phillip Blom dat de belangrijkste voorwaarde voor een grote maatschappelijke verandering ligt in de erkenning van de noodzaak ervan.

“Een echt maatschappelijk nieuw begin gebeurt alleen, als het model van daarvoor niet meer werkt”.

Dit coalitieakkoord markeert een omslagpunt in die maatschappelijke verandering.

Een nieuw begin biedt mensen hoop.

En hoop is iets anders dan optimisme.

De optimist verwacht dat het vanzelf beter gaat.

Hoop is een opdracht.

Voor ons allemaal.

Om de schouders eronder zetten, om de hoop op een betere, eerlijke samenleving waar te maken.

Deze tijd schreeuwt om hoop, om gemeenschapszin, om solidariteit.

Om samenwerking in plaats van polarisatie
Fatsoen in plaats van redeloos schreeuwen

En waarachtigheid tegenover nepnieuws en complotten.

Tegelijkertijd besef ik me terdege dat het vertrouwen in dat nieuwe begin verre van vanzelfsprekend is.

Eind vorig jaar verscheen ook de Atlas van Afgehaakt Nederland, een publicatie van Josse de Voogd en Rene Cuperus.

Zij laten de boosheid en frustratie zien van een groeiende groep mensen.

Het verlies aan vertrouwen in de overheid, in de markt en in de samenleving.

Ze hebben het gevoel er niet meer bij te horen en maken zich grote zorgen om hun toekomst en die van hun kinderen.

Zij zijn de onmisbaren, uit het boekje van Ron Meyer.

Onmisbaar maar vaak ook onzichtbaar.

Zij zijn de vergeten groepen, zoals collega Segers hen noemde.

‘Wie zijn die mensen?’, vroeg minister Kaag zich af.

Medeburgers voor wie Nederland niet een onwijs gaaf land is.

De Telegraaf kopte hierbij het ‘tevreden deel van Nederland regeert’.

Dat kan en mag natuurlijk niet.

In onze samenleving, met de grote uitdagingen voor de boeg, hebben we IEDEREEN nodig.

Zij aan zij.

Om vooruit te kunnen kijken, moeten we omzien naar elkaar.

De solidariteit tussen de weerbaren en kwetsbaren herstellen.

Maakbaarheid vervangen door maatwerk.

En regelzucht door vertrouwen.

Voor mijn fractie is er één hoofdcriterium, waarop we het succes van dit kabinet afmeten: meer wij, minder ik!

En dat betekent dat we alle grote veranderingen moeten doorvertalen naar de leefwereld van gewone mensen.

Wat betekent dit voor hen?

Als we elke vier jaar het sociaal minimum herijken is dat om zeker te weten of dit genoeg is om van rond te komen.

Als we de arbeidsmarkt eerlijker maken, dan is dat om meer zekerheid te bieden rond een baan en je inkomen.

De overheid dienstbaar en toegankelijk maken, is dat omdat we willen dat niemand een nummer of een barcode is, maar een medeburger met een probleem of een vraag.

Als we de basisbeurs herinvoeren is dat omdat we niet willen dat jongeren met een schuld aan hun volwassen leven beginnen.

De terugkeer van volkshuisvesting beleid is om ervoor te zorgen dat iedereen toegang heeft tot een betaalbare woning.

We kunnen dit, als we het samen doen.

Als we zorgen dat iedereen mee kan doen.

Elke euro die we hiervoor uitgeven wordt opgebracht door burgers en bedrijven.

Daarom is het terecht dat het CPB waarschuwt voor de grote uitgaven.

Nu zitten in het model aannames, waardoor het CPB uitkomt op veel hogere staatsschuld cijfers.

Over die aannames is echt wel discussie te voeren.

Tegelijkertijd ligt hier wel een belangrijke opdracht voor kabinet én kamer.

Een goed rentmeester zorgt ervoor dat we geen klimaatschuld doorschuiven naar de volgende generaties, maar net zo min een onbetaalbare staatsschuld.

Hoe gaat het kabinet ervoor te zorgen dat de staatsschuld inderdaad niet oploopt tot boven de 90 procent? Want dat is niet wat we hebben afgesproken in het coalitieakkoord, en is voor de CDA fractie ook niet acceptabel. Daarbij vragen deze grote bedragen vanzelfsprekend om goede, uitgewerkte plannen van het kabinet. En een strenge controle van het parlement. Hoe gaat het kabinet in de uitwerking voor beiden zorgen?

Overigens wordt ook op een ander risico gewezen. Namelijk dat de staatsschuld helemaal niet zo hard op gaat lopen, maar we juist geconfronteerd zullen worden met enorme meevallers voor de staatskas. Maar dan wel meevallers om de verkeerde reden. Namelijk omdat de ambities bv op het gebied van klimaat en volkshuisvesting om zoveel gekwalificeerd personeel vragen, dat hier zwaar tekort aan gaat ontstaan, juist als het gaat om technische geschoolde VMBO'ers en MBO'ers. Wat gaat het kabinet doen om dit te voorkomen? Hoe gaan ministers als Jetten en De Jonge samenwerken om te komen tot meer opleiding en omscholing voor de beroepen waar zoveel vraag naar is, ook om te voorkomen dat ze met elkaar gaan concurreren om dit personeel? En hoe gaan de bewindspersonen op SZW en OCW ervoor zorgen dat het kabinet snel vorm geeft aan de ambities op het terrein van Leven Lang Ontwikkelen?

MdV,
Tijdens de APB gaf ik aan dat volkshuisvesting mijn eerste prioriteit was.
Ik ben trots op het resultaat van de onderhandelingen.
De komst van een minister voor volkshuisvesting, de afschaffing van de verhuurdersheffing en het herpakken van rijksregie op woningbouw en ruimtelijke ordening.

Met enige zelfreflectie kan ik zeggen dat we nu hebben afgesproken wat we eigenlijk in 2017 al hadden moeten doen.

Maar het betekent ook dat we er nog lang niet zijn.

Die woningnood is niet van de ene op de andere dag opgelost.

Wat gaat het kabinet doen om op korte termijn afspraken te maken met woningbouwcorporaties om ervoor te zorgen dat ze snel meer betaalbaar gaan bouwen.

Een zelfde vraag heb ik over woonzorg initiatieven als

Knarrenhofjes, heel belangrijke maatschappelijk initiatief waar in het coalitieakkoord expliciet voor wordt gekozen, maar waar gemeenten lang niet altijd trek in hebben. Hoe wil het kabinet hier doorheen breken?

Sowieso is het van cruciaal belang dat we meer vertrouwen gaan geven en ruimte laten aan de samenleving zelf.

De coöperatieve samenleving noemde ik dit tijdens de APB.

Een heel interessante constatering in de Atlas van Afgehaakt

Nederland, is dat er substantieel minder sprake van is van afgehaakt zijn, in een band die midden door Nederland loopt, van het Zuid-Westen naar het Noord-Oosten.

Niet omdat mensen het daar hoger opgeleid of rijker zijn dan elders.

Maar omdat hier sprake is van een rijker verenigings- en vrijwilligersleven is dan elders in het land.

Een rijk maatschappelijk leven, samen leven, voorbij de individualisering als het tovermiddel voor meer verbondenheid en solidariteit en tegen polarisatie, cynisme en afhaken.

Wie had dat gedacht?

Het regeerakkoord bevat meerdere aangrijpingspunten om juist in te spelen op samenlevingskracht, samenwerking en een grotere betrokkenheid van burgers.

Op dat punt wil ik de minister-president vragen hoe hij burgers meer actief wil betrekken bij de grote veranderingen en meer ruimte wil geven aan de coöperatieve samenleving? Wil hij kijken naar nieuwe voorbeelden in Frankrijk met burgerberaden of het

IJslandse ontwerp van een nieuwe grondwet? Hoe ziet hij deze beweging als onderdeel van het nieuwe sociale contract tussen burger en overheid?

MdV,

De huidige CDA-fractie ziet veel van haar wensen terug in dit akkoord, maar er zijn natuurlijk ook onderwerpen en uitkomsten waar we minder gelukkig mee zijn. Denk aan de uitbreiding van drugsexperimenten of het wetsvoorstel voltooid leven.

Maar ook in de realiteit van de afgelopen week komen daar pijn dossiers bij:

Daarbij denk ik aan valse start met betrekking tot Groningen en aardgas.

Staatssecretaris Vijlbrief is deze week naar Groningen gegaan en heeft dit in zoveel woorden erkend. Ook heeft hij aangegeven met de Duitsers te gaan praten.

Welke mogelijkheden ziet het kabinet om te voorkomen dat we meer gas blijven pompen in plaats van terug naar 0, zoals de Groningers is beloofd?

Maar ook de discussie over positie van gepensioneerden in relatie tot de verhoging van het minimumloon en de koopkrachtplaatjes die voor hen in de min schoten.

In het coalitieakkoord is afgesproken dat de koopkracht evenwichtig en gemiddeld positief moet zijn, voor iedereen.

Voor gepensioneerden is dat nu niet het geval en dit is niet in lijn met gemaakte afspraken.

Het kabinet moet, wat het CDA betreft, dit voorjaar met een antwoord komen dat de koopkracht van gepensioneerden repareert.

Daarbij zal specifiek gekeken moeten worden naar juist de ouderen met alleen AOW of met maar een klein pensioen.

Dit kan op verschillende manieren.
Het kabinet moet hiertoe met een voorstel komen nog dit voorjaar.

MdV

Met dit coalitieakkoord staat de tijd ook niet stil.
Een coalitie is geen huwelijk of samenlevingscontract.
We staan voor onze handtekening en hebben vertrouwen in de goede samenwerking.

We zeggen dus ja, maar geen amen.
Want dan zouden we de komende drie jaar alleen maar de passages uit het akkoord moeten opdragen.
We zullen steeds opnieuw de ruimte pakken om ons eigen geluid te laten horen.
Voor ons verhaal van saamhorigheid, solidariteit en omzien naar elkaar.
Voor een Nederland voorbij de individualisering.

We zullen binnen en buiten deze kamer het debat aan gaan over onze ideeën en idealen voor een beter Nederland.
Zoals we ook de afgelopen periode hebben gedaan met onze visies op de landbouw, het klimaat en drugs.
Dit klinkt vanzelfsprekend, maar is juist in dit versnipperde landschap meer dan nodig.
Omdat ik ervan overtuigd ben dat we het debat moeten terugbrengen naar het politieke midden.
We moeten niet bang zijn om verschillen te bespreken en vervolgens in gezamenlijkheid een stap vooruit zetten.
Dat is democratie.
“Als de waarheid in het midden ligt, waarom kijken we dan steeds naar de uitersten?”, vroeg de Eindhovense dichteres Merel Morre zich vorige week op twitter terecht af.

En ik snap daarbij het cynisme en de basale houding van eerst zien en dan geloven.

En ook dat het voordeel van de twijfel steeds meer is verschoven naar het nadeel van het wantrouwen.

Tegelijkertijd kan ik me niet anders dan indenken dat menig politicus die het afscheidsinterview van Wouter Koolmees las, hierbij dacht, we moeten het echt anders gaan doen.

Te vaak zien de kijkers thuis hier partijen kibbelen, schreeuwen en elkaar verdacht maken.

Dat draagt ook niet bij aan het vertrouwen in de politiek.

Een nieuwe bestuurscultuur vraagt ook om een nieuwe politieke cultuur.

Een cultuur van respect, waardigheid en waarachtigheid.

Een cultuur van het algemeen belang boven deelbelangen

Een cultuur die het compromis waardeert boven het eigen gelijk.

In die geest kunnen we met elkaar ook in het politiek debat zelf een andere koers kiezen.